

**LIETUVOS BANKO
FINANSŲ RINKOS PRIEŽIŪROS KOMITETAS**

**SPRENDIMAS
DĖL LIETUVOS BANKO POZICIJOS DĖL REIKALAVIMO TEISIŲ PAGAL SUDARYTAS
KREDITO SUTARTIS PERLEIDIMO PER INTERNETO PLATFORMAS PATVIRTINIMO**

2022 m. sausio 18 d. Nr. V 2022/(1.160.E-9004)-441-13
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 4 dalies 1 punktu ir Finansų rinkos priežiūros komiteto darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos banko valdybos 2021 m. spalio 25 d. nutarimu Nr. 03-175 „Dėl Finansų rinkos priežiūros komiteto sudarymo ir darbo reglamento patvirtinimo“, 8.3 papunkčiu, Finansų rinkos priežiūros komitetas **n u s p r e n d ž i a:**

Patvirtinti Lietuvos banko poziciją dėl reikalavimo teisių pagal sudarytas kredito sutartis perleidimo per interneto platformas (pridedama).

Komiteto pirmininkas

Arūnas Raišutis

PATVIRTINTA
Finansų rinkos priežiūros komiteto
2022 m. sausio 18 d. sprendimu
Nr. V 2022/(1.160.E-9004)-441-13

LIETUVOS BANKO POZICIJA DĖL REIKALAVIMO TEISIŲ PAGAL SUDARYTAS KREDITO SUTARTIS PERLEIDIMO PER INTERNETO PLATFORMAS

Lietuvos bankas, vykdydamas Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punkte bei kituose Lietuvos banko kompetencijai priskirtuose teisės aktuose nustatytas finansų rinkos priežiūros funkcijas, pastebi, kad kai kurie Lietuvos banko prižiūrimi vartojimo kredito davėjai, veikiantys pagal Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymą, (toliau – VKĮ) ir kredito davėjai, veikiantys pagal Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymą, (toliau – SNTSKĮ) (toliau – Kredito davėjai) interneto platformose siūlo perleisti ir perleidžia neapibrėžtam ir iš anksto nenustatytam vartotojų (investuotojų) ratui turimas reikalavimo teises į gautinas sumas iš kredito gavėjo pagal su vartotojais (kredito gavėjais) sudarytas kredito sutartis.

Kadangi, Lietuvos banko vertinimu, taikant tokį veiklos modelį iš vartotojų pritraukiamas finansavimas kredito teikimo veiklai vykdyti, siekiant didesnio teisinio aiškumo, sutelktinio finansavimo, kredito įstaigų veiklą reglamentuojančių teisės aktų, VKĮ bei SNTSKĮ taikymo nuoseklumo ir vienodos finansų rinkos priežiūros praktikos formavimo, buvo parengta Lietuvos banko pozicija dėl reikalavimo teisių pagal sudarytas kredito sutartis perleidimo per interneto platformas (toliau – Pozicija).

Interneto platforma Pozicijoje suprantama kaip Kredito davėjo ar kito subjekto administruojama interneto svetainė arba sistema, išskyrus tarpusavio skolinimo, sutelktinio finansavimo arba kitas teisės aktais reguliuojamas platformas, kurioje skelbiama informacija dėl reikalavimo teisių pagal su vartotojais sudarytas kredito sutartis perleidimo (pardavimo).

Pozicija Lietuvos bankas atkreipia Kredito davėjų dėmesį į esminius reikalavimo teisių pagal su vartotojais sudarytas kredito sutartis perleidimo elementus bei teisinį atitinkamų finansinių paslaugų reguliavimą.

Pozicija priimta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 4 dalies 1 punktu.

Pozicija nėra taikoma reikalavimo teisių pagal sudarytas kredito sutartis perleidimui, kai reikalavimo teisės yra perleidžiamos pagal tam tikrą reguliuojamą schemą, pavyzdžiui, pagal 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/2402, kuriuo nustatoma bendroji pakeitimo vertybiniais popieriais sistema ir sukuriama specialioji paprasto, skaidraus ir standartizuoto pakeitimo vertybiniais popieriais sistema ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/65/EB, 2009/138/EB ir 2011/61/ES bei reglamentai (EB) Nr. 1060/2009 ir (ES) Nr. 648/2012, ar pan.

Pozicija negali būti vertinama kaip oficialus teisės aktų aiškinimas. Be to, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankas individualius sprendimus priima įvertinęs konkrečias faktines aplinkybes, Pozicija taip pat negali būti vertinama kaip Lietuvos banko sprendimas konkrečiu atveju.

I. Dėl Kredito davėjo siūlymo įsigyti reikalavimo teises pagal sudarytas kredito sutartis interneto platformose

Pažymėtina, kad Kredito davėjams taip pat taikomi Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo (toliau – FĮĮ) reikalavimai.

Kaip nurodyta FĮĮ 1 straipsnio 2 dalyje, FĮĮ taikomas visoms finansų įstaigoms – Lietuvos Respublikos juridiniams asmenims ir užsienio valstybių finansų įstaigų padaliniais, kurie veikia Lietuvos Respublikoje ir verčiasi finansinių paslaugų, nustatytų šio įstatymo 3 straipsnyje, teikimu Lietuvos Respublikoje.

FĮĮ nustatyta, kokios paslaugos yra laikomos finansinėmis paslaugomis, taip pat reikalavimai finansų įmonių ir kredito įstaigų, kurios verčiasi finansinių paslaugų teikimu,

steigėjams, dalyviams bei vadovams, šių asmenų teisės ir pareigos, finansų įstaigų steigimo, veiklos, jos pabaigos ir pertvarkymo sąlygos, tvarka bei ypatumai, taip pat finansų įstaigų, teikiančių licencines finansines paslaugas, veiklos priežiūros sąlygos, tvarka bei ypatumai.

FII 2 straipsnio 17 dalyje indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimas iš neprofesionalių rinkos dalyvių apibrėžiamas kaip lėšų priėmimas iš nenustatytų iš anksto asmenų, kad būtų galima jas valdyti, naudoti ir (arba) jomis disponuoti, įsipareigojant jas sugražinti su palūkanomis ar be jų.

Vadovaujantis FII 3 straipsnio 4 dalimi, tik kredito įstaiga turi išimtinę teisę priimti indėlius ir kitas gražintinas lėšas iš neprofesionalių rinkos dalyvių, t. y. iš nenustatytų iš anksto asmenų priimti lėšas, kad būtų galima jas valdyti, naudoti ir (arba) jomis disponuoti, įsipareigojant jas sugražinti su palūkanomis ar be jų.

Lietuvos Respublikos sutelktinio finansavimo įstatyme (SFĮ) sutelktinis finansavimas apibrėžiamas kaip finansavimo būdas, kai specialioje platformoje viešai paskelbtą projektą savo lėšomis finansuoja su tuo projektu nesusiję finansuotojai arba kai per sutelktinio finansavimo platformą finansuotojai įsigyja parduodamas kreditoriaus reikalavimo teises. SFĮ taikomas bet kokių sutarčių pagrindu susiklosčiusiems santykiams, kurių pobūdis arba tikslas yra tapatus sutelktinio finansavimo santykiams (SFĮ 1 straipsnio 2 dalis). Vadovaujantis FII 2 straipsnio 17 dalies 4 punktu, sutelktinio finansavimo sandorių sudarymas per sutelktinio finansavimo platformą, kaip tai apibrėžta SFĮ, jeigu projekto savininkas verčiasi sandorių, turinčių galimos rizikos požymių, sudarymu, laikytinas indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš neprofesionalių rinkos dalyvių. SFĮ taikymas plačiau yra aptartas Lietuvos banko pozicijoje dėl tam tikrų Lietuvos Respublikos sutelktinio finansavimo įstatymo nuostatų taikymo ir jų santykio su kitais teisės aktais, patvirtintoje Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2017 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 241-169 (toliau – Pozicija dėl sutelktinio finansavimo).

Kai Kredito davėjo reikalavimo teisės perleidžiamos interneto platformoje, reikalavimo teisės pagal su vartotojais sudarytas kredito sutartis yra siūlomos perleisti (parduodamos) neapibrėžtam ir iš anksto nenustatytam vartotojų (investuotojų) ratui. Tokiu atveju kredito gavėjai įprastai nėra informuojami ir nežino apie tokį reikalavimo teisių perleidimą. Investuotojai, perkantys reikalavimo teises, taip pat nežino, kas yra kredito gavėjas, ir tikisi atgauti investuotas lėšas. Kadangi kredito sutarties šalimis lieka pradinis Kredito davėjas ir kredito gavėjas, Kredito davėjas ir toliau įgyvendina visas kreditoriaus teises ir pareigas. Investuotojai nesudaro jokio susitarimo su kredito gavėju, todėl neįgyja jokių reikalavimo teisių tiesiogiai į kredito gavėją. Taigi, kredito gavėjo nemokumo atveju investuotojai negalėtų pareikšti reikalavimo tiesiogiai kredito gavėjui pagal įsigytas reikalavimo teises, todėl darytina išvada, kad jie neturi galimybės laisvai disponuoti ir naudotis įsigytais reikalavimo teisėmis.

Perleisdamas kitiems asmenims reikalavimo teises pagal sudarytas kredito sutartis interneto platformoje, Kredito davėjas pritraukia finansavimą savo pagrindinei veiklai užtikrinti, t. y. naujiems kreditams teikti, tai laikoma lėšų finansinėms paslaugoms teikti pritraukimu.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta Pozicijoje bei Pozicijoje dėl sutelktinio finansavimo, Lietuvos bankas mano, kad **veiklos modelis, kai Kredito davėjas per interneto platformas siūlo neapibrėžtam asmenų ratui perleisti (įsigyti) reikalavimo teises pagal su vartotojais sudarytas kredito sutartis, iš esmės atitinka sutelktinio finansavimo tikslą pritraukti lėšų.** Taigi, jeigu projekto savininkas (Kredito davėjas) verčiasi sandorių, turinčių galimos rizikos požymių, sudarymu, t. y. skolinimo veikla, jis privalo turėti kredito įstaigos licenciją, suteikiančią teisę vykdyti Pozicijoje aprašyto modelio veiklą.

Taigi, Lietuvos banko nuomone, neturintys kredito įstaigos licencijos Kredito davėjai neturi teisės interneto platformose siūlyti perleisti (įsigyti) reikalavimo teisių pagal su vartotojais sudarytas kredito sutartis, nesvarbu, ar Kredito davėjas siūlo perleisti reikalavimo teises pagal sudarytas kredito sutartis Lietuvos Respublikoje, ar kitoje šalyje veikiančioje interneto platformoje.

II. Dėl reikalavimo teisių pagal sudarytas kredito sutartis perleidimo teisinio reglamentavimo, kai reikalavimo teisių nėra siūloma įsigyti interneto platformose

Atsižvelgiant į tai, kad FII nuostatos reglamentuoja finansinių paslaugų teikimą ir tuo atveju, kai reikalavimo teisės yra siūlomos (parduodamos) įsigyti neapibrėžtam ir iš anksto nenustatytam vartotojų (investuotojų) ratui, taikomos FII 2 straipsnio 17 dalies ir 3 straipsnio 4 dalies nuostatos, šioje dalyje aptariamas reikalavimo teisių pagal sudarytas kredito sutartis

perleidimas, kai reikalavimo teisių nėra siūloma įsigyti interneto platformose, t. y. reikalavimo teisės pagal sudarytas kredito sutartis perleidžiamos pagal atskirus Kredito davėjo susitarimus.

Teisių ir pareigų perleidimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK) ir specialieji įstatymai – VKĮ 22¹ straipsnis, taip pat SNTSKĮ 33 straipsnis.

CK 6.101 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kreditorius turi teisę be skolininko sutikimo perleisti visą reikalavimą ar jo dalį kitam asmeniui, jeigu tai neprieštarauja įstatymams ar sutarčiai arba jeigu reikalavimas nesusijęs su kreditoriaus asmeniu. Reikalavimo teisės perleidimas neturi pažeisti skolininko teisių ir labiau suvaržyti jo prievolės.

CK 6.109 straipsnio nuostatos reguliuoja pranešimo skolininkui apie reikalavimo perleidimą pateikimo tvarką.

SNTSKĮ 33 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad kredito davėjas turi teisę perleisti teises ir pareigas pagal su kredito gavėjais sudarytas galiojančias kredito sutartis tik į viešąjį kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui.

Atitinkamai VKĮ 22¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad vartojimo kredito davėjas turi teisę perleisti teises ir pareigas pagal galiojančias vartojimo kredito sutartis tik į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui.

Tiek VKĮ 22¹ straipsnio 3 dalyje, tiek SNTSKĮ 33 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta, kad teisių ir pareigų pagal kredito sutartis perleidimo tvarką nustato priežiūros institucija, t. y. Lietuvos bankas.

Lietuvos banko valdyba 2020 m. sausio 30 d. nutarimu Nr. 03-11 patvirtino Kredito davėjų teisių ir pareigų pagal galiojančias kredito sutartis perleidimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas), kurio tikslas – nustatyti teisių ir pareigų pagal su kredito gavėjais sudarytas galiojančias kreditų, teikiamų pagal VKĮ ir SNTSKĮ, sutartis perleidimo iš pradinio Kredito davėjo kitam – naujam kreditoriui – tvarką. Aprašas reguliuoja teisių ir pareigų pagal galiojančias kredito sutartis perleidimą naujam kreditoriui, kai Kredito davėjas pats nusprendžia perduoti teises ir pareigas pagal galiojančias kredito sutartis arba Lietuvos bankui priėmus sprendimą išbraukti Kredito davėją iš atitinkamo viešojo sąrašo.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš Aprašo tikslų yra užtikrinti vienodą kredito gavėjų apsaugą ir informavimą, kai yra perleidžiamos teisės ir pareigos pagal galiojančias kredito sutartis.

Jeigu tam tikri su teisių ir pareigų perleidimo pagal galiojančias kredito sutartis tvarka susiję klausimai nėra reglamentuoti Apraše, taikomos CK ir kitų teisės aktų nuostatos.

Be Apraše išdėstytų reikalavimų, yra nurodytos ir išimtys, kai VKĮ, SNTSKĮ ir Aprašo reikalavimai nėra taikomi.

Aprašo 6 punkte yra nustatyta, kad Aprašas nėra taikomas, kai pradinis Kredito davėjas kai kurias funkcijas arba jų dalį (pavyzdžiui, vėluojančių mokėjimų išieškojimas ar pan.) pagal galiojančias kredito sutartis paveda atlikti trečiajam asmeniui (šiuo atveju trečiasis asmuo gali būti neįrašytas į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą), tačiau tokiu atveju turi būti tenkinamos visos šios sąlygos:

1. už trečiojo asmens veiksmus, tinkamą kreditų teikimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir galiojančios kredito sutarties vykdymą lieka atsakingas pradinis Kredito davėjas (tarpusavio skolinimo platformos operatorius), kredito sutarties šalimis lieka pradinis Kredito davėjas ir kredito gavėjas;

2. kai atitinkamos teisės arba jų dalis perleidžiamos trečiajam asmeniui, sudarytai galiojančiai kredito sutarčiai ir jos šalims ir toliau galioja visos VKĮ ir SNTSKĮ, taip pat juos įgyvendinančių teisės aktų nuostatos;

3. pradinis Kredito davėjas užtikrina, kad bet kuriuo atveju:

- 3.1. kredito gavėjas visas iš galiojančios kredito sutarties kylančias prievoles ir toliau vykdyt tik pradiniam Kredito davėjui, o ne trečiajam asmeniui;

- 3.2. trečiasis asmuo neįgis jokių reikalavimo teisių tiesiogiai į kredito gavėją, įskaitant įmokas, komisinius ir (arba) kitas išlaidas ir pan.

Taigi, ši Aprašo 6 punkte nustatyta išimtis gali būti taikoma tada, kai Kredito davėjas **sutarties pagrindu perleidžia** trečiajam asmeniui dalį savo atliekamų funkcijų, t. y. veiklą, kurią Kredito davėjas turi pareigą atlikti pats, perduoda kitam juridiniam ar fiziniam asmeniui (pavyzdžiui, kredito sutarčių administravimo, tam tikrų duomenų teikimo suinteresuotiems asmenims, išieškojimo ir pan.).

Lietuvos banko nuomone, jeigu Kredito davėjas **sutarties pagrindu** perleidžia trečiajam asmeniui tik reikalavimo teises į iš kredito gavėjo gautinas sumas, tokiam reikalavimo teisių perleidimui Aprašo nuostatos nėra taikomos ir nėra reikalaujama, kad trečiasis asmuo būtų įrašytas į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą arba viešąjį tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus sąrašą, tačiau rekomenduojama laikytis Aprašo 6 punkto reikalavimų.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad **Aprašas, įskaitant Aprašo 6 punktą, netaikomas, kai Kredito davėjas neapibrėžtam ratui asmenų (investuotojų) per interneto platformas siūlo perleisti (įsigyti) reikalavimo teises į gautinas sumas pagal su vartotojais sudarytas kredito sutartis**, ir tokiu atveju turi būti vadovaujamosi Pozicijos pirmojoje dalyje išdėstytomis nuostatomis.

III. Dėl tarpusavio skolinimo platformų veiklos

Tarpusavio skolinimas – veikla, kai per tarpusavio skolinimo platformą paskolos davėjas teikia arba įsipareigoja suteikti kreditus kredito gavėjams (VKĮ 2 straipsnio 11 dalis, SNTSKĮ 3 straipsnio 28 dalis).

Tarpusavio skolinimo platforma – tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus administruojama informacinė sistema, per kurią vykdomas tarpusavio skolinimas (VKĮ 2 straipsnio 12 dalis, SNTSKĮ 3 straipsnio 29 dalis). Taigi, tarpusavio skolinimo platforma veikia kaip tarpininkas, kuriam tarpininkaujant kredito gavėjas ir paskolos davėjas (investuotojas) gali sąveikauti tarpusavyje.

Pažymėtina, kad vadovaujantis VKĮ 25³ straipsnio 6¹ dalimi, tarpusavio skolinimo platformos operatorius gali pasirinkti veiklos modelį, kai kiekvienam vartojimo kredito gavėjui tarpusavio skolinimo platformos operatorius suteikia ne mažiau kaip 12 procentų bendros kredito sumos ir užtikrina, kad visu vartojimo kredito sutarties galiojimo laikotarpiu tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus pagal konkrečią vartojimo kredito sutartį kredito gavėjui suteikta bendros kredito sumos dalis sudarytų ne mažiau kaip 12 procentų negrąžintos bendros vartojimo kredito sumos.

Taigi, VKĮ nedraudžia tarpusavio skolinimo platformos operatoriui, įrašytam į atitinkamą viešąjį kredito davėjų sąrašą, veikti kaip Kredito davėjui ir paskolinti kredito gavėjams dalį prašomo kredito.

Kai tarpusavio skolinimo platformos operatorius veikia kaip Kredito davėjas, jam taip pat yra taikomas Pozicijos pirmojoje dalyje aprašytas ribojimas interneto platformose siūlyti (įsigyti) (perleisti) reikalavimo teises, kylančias iš kredito sutarčių, nes, kaip jau buvo minėta pirmiau, tokia veikla atitinka sutelktinio finansavimo tikslą, todėl tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo turėti kredito įstaigos licenciją. Šiuo atveju nėra svarbu, kad tarpusavio skolinimo platformos operatorius, veikdamas kaip Kredito davėjas, siūlo (įsigyti) (perleisti) reikalavimo teises, kylančias iš kredito sutarčių, tik savo tarpusavio skolinimo platformos nariams.

Vis dėlto nei VKĮ, nei SNTSKĮ, nei Apraše nėra nustatytų ribojimų investuotojo (paskolos davėjo), t. y. asmens, kuris per tarpusavio skolinimo platformą teikia arba įsipareigoja suteikti kreditą kredito gavėjui, galimybėms reikalavimo teisę, kylančią iš kredito sutarties, tarpusavio skolinimo platformoje perleisti kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims (prekyba reikalavimo teisėmis antrinėje rinkoje).